

Digitalizacija postupka sklapanja građanskog braka i njezin utjecaj na tradicionalno poimanje institucije braka

---

Bračić, Maja

Undergraduate thesis / Završni rad

2025

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:079922>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-04-03**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET
STUDIJSKI CENTAR ZA JAVNU UPRAVU I JAVNE FINACIJE

Maja Bračić

ZAVRŠNI RAD

**DIGITALIZACIJA POSTUPKA SKLAPANJA GRAĐANSKOG BRAKA
I NJEZIN UTJECAJ NA TRADICIONALNO POIMANJE INSTITUCIJE
BRAKA**

Mentorica: prof. dr. sc. Irena Majstorović

Zagreb, 2025. godina

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. ZNAČENJE INSTITUCIJE BRAKA U SUVREMENOM DRUŠTVU.....	3
3. OBLICI SKLAPANJA BRAKA U REPUBLICI HRVATSKOJ	4
3.1. Pretpostavke za postojanje braka	5
3.2. Pretpostavke za valjanost braka	5
3.3. Postupak sklapanja vjerskog braka s građanskopravnim učincima	7
3.3.1. Uloga matičara u postupku sklapanja braka u vjerskom obliku s građanskopravnim učincima	7
3.4. Postupak sklapanja braka u građanskom obliku	9
3.4.1. Uloga matičara u postupku sklapanja braka u građanskom obliku.....	11
4. PRIJAVA NAMJERE SKLAPANJA GRAĐANSKOG BRAKA PUTEM E-PRIJAVE 15	
4.1. Proces prijave namjere sklapanja braka putem e-prijave	16
5. PRIRODNI NESKLAD IZMEĐU OSNOVNIH POLAZIŠTA OBITELJSKOG PRAVA I TRENDA DIGITALIZACIJE	19
6. ZAKLJUČAK	21
7. LITERATURA	23

SAŽETAK

U Republici Hrvatskoj digitalizirani upravni postupci uključuju i proces prijave namjere sklapanja braka putem sustava e-Građani. Ovaj sustav omogućuje veću pristupačnost i učinkovitost, no istovremeno otvara pitanja o primjeni digitalizacije na određena područja koja su od iznimne društvene važnosti i predstavljaju tradicionalne vrijednosti, poput braka. Obiteljsko pravo, kao temeljna grana prava, u uređivanju bračnih odnosa ima za cilj očuvanje njegovih formalnih i simboličkih elemenata.

Iako digitalizacija pojednostavljuje administrativne postupke, može umanjiti ljudski aspekt, osobni kontakt i samu svečanost braka, čime se potencijalno može utjecati na njegovo društveno poimanje. Također, automatizacija može dovesti do erozije uloge matičara, koji ima važnu funkciju u osiguravanju zakonitosti i pravilnosti postupka sklapanja braka. Stoga je bitno osigurati ravnotežu između digitalizacije postupaka i očuvanja temeljnih vrijednosti obiteljskog prava.

Ovaj rad analizira utjecaj digitalizacije na postupak namjere sklapanja braka i naglašava njegovu važnost u društvenom kontekstu, pri čemu posebnu pažnju treba posvetiti ulozi matičara, simboličkoj važnosti bračne ceremonije i braka te mogućim izazovima.

Ključno je osigurati da digitalizacija i digitalne inovacije poboljšavaju učinkovitost sustava, ali ne na štetu tradicionalnih vrijednosti i ovog temeljnog ljudskog prava građana.

IZJAVA O IZVORNOSTI

Ja, Maja Bračić, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključiva autorica završnog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristila drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Ime i prezime: Maja Bračić (v.r.)

Datum: 25.02.2025.

1. UVOD

Kao jedno od temeljnih ljudskih prava, pravo na brak zajamčeno je nizom međunarodnih dokumenata, uključujući *Opću deklaraciju o ljudskim pravima*¹, *Europsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda*² te *Povelju o temeljnim pravima Europske unije*³, čime se potvrđuje njegova univerzalna važnost i pravna zaštita.

Brak je jedna od temeljnih institucija i u društvu i zakonodavstvu Republike Hrvatske, a definiran je Ustavom Republike Hrvatske⁴, dok je detaljno uređen Obiteljskim zakonom.⁵

U hrvatskom pravnom sustavu za činjenicu postojanja braka vezana su brojna pitanja, poput prava na nasljeđivanje, uzdržavanje, roditeljsku skrb i druga prava i obveze. Tradicionalno, brak je smatran temeljem obitelji, pružajući okvir za stabilnost, emocionalnu podršku i društvenu koheziju.

Međutim, suvremeno društvo svjedoči značajnim promjenama u načinu na koji pojedinci doživljavaju brak. „Od druge demografske tranzicije 60-ih, se u zapadnim zemljama [bilježi], manje sklopljenih brakova, sve veći broj razvoda i kohabitacijskih veza, povećanje broja jednoroditeljskih obitelji i veza u kojima partneri žive na odvojenim adresama te manji broj rođene djece i kasniji ulazak u brak. Sve je to dovelo u pitanje tradicionalne obrasce obiteljskih uloga i interakcija.“⁶

Hrvatska je velikim dijelom tradicionalno društvo i brak predstavlja određenu vrstu socijalne sigurnosti, što bez obzira na suvremene trendove, pokazuje da je i dalje središnji institut obiteljskog prava i još uvijek iznimno važna forma zasnivanja obitelji.⁷

---

¹ *Opća deklaracija o ljudskim pravima*, usvojena i proglašena na Općoj skupštini Ujedinjenih naroda rezolucijom br. 217(III) 10. prosinca 1948., čl. 16.

² *Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda*, Rim, 4. studenoga 1950. (Narodne novine – Međunarodni ugovori br. 18/97., 6/99. – proč. tekst, 8/99 – ispr., 14/02., 1/06. i 13/17.), s izmjenama i dopunama iz Protokola br. 15, koji je stupio na snagu 1. kolovoza 2021. (Narodne novine– Međunarodni ugovori br. 13/17.), i Protokola br. 14, koji je stupio na snagu 1. lipnja 2010. (Narodne novine – Međunarodni ugovori br. 1/06.), čl. 12.

³ *Povelja Europske unije o temeljnim pravima*, Narodne novine, br. 01/25, EU 2024/2679, čl. 9.

⁴ *Ustav Republike Hrvatske*. Narodne novine, br. 55/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14, čl. 62.

⁵ *Obiteljski zakon*, Narodne novine, br. 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23. (dalje u tekstu: ObZ)

⁶ I.Tomić-Koludrović: *Ne možemo govoriti o kraju braka kao institucije*, 19. svibnja 2022., dostupno na: <https://www.pilar.hr/2022/05/dr-sc-inga-tomic-koludrovic-ne-mozemo-govoriti-o-kraju-braka-kao-institucije-19-5-2022/>.

⁷ B. Rešetar, *Komentar Obiteljskog zakona – 1. Knjiga*, Zagreb, 2022., str. 73.

Međutim, građani sve češće preispituju ulogu braka u suvremenom društvu, što se odražava i na promjene u bračnim normama i vrijednostima. Iako je brak i dalje cijenjen, istraživanja pokazuju da njegova simbolička vrijednost doživljava transformaciju, posebno u kontekstu modernih životnih stilova.

Važan utjecaj na tradicionalno poimanje braka i jedan od ključnih faktora u promjenama društvenih vrijednosti općenito, ima i digitalizacija, koja se, kada je riječ o braku i obiteljskom pravu, očituje prvenstveno kroz sustave poput e-Građani. Dostupnost informacija i dokumenata, putem digitalne platforme olakšava administrativne korake povezane s ovim procesima.

Digitalizacija je postala nezaobilazan dio modernog društva, transformirajući različite aspekte svakodnevnog života, uključujući i pravne sustave.

U Republici Hrvatskoj, jedan od takvih primjera je i postupak prijave namjere sklapanja braka koji je također je prošao kroz proces digitalizacije. U srpnju 2020. godine Ministarstvo uprave predstavilo je uslugu e-Prijava vjenčanja⁸, omogućujući građanima korištenje online portal e-Građani za podnošenje zahtjeva. Ovaj pristup donosi brojne prednosti u vidu praktičnosti i efikasnosti, no također otvara važna pitanja koja se odnose na tradicionalne vrijednosti koje su usko povezane s institucijom braka i pravne aspekte obiteljskog prava.

U Hrvatskoj postoje dva oblika sklapanja braka: građanski brak i vjerski brak s građanskopravnim učincima. Usluga e-Prijava vjenčanja omogućava ženiku i nevjesti da podnesu prijavu namjere sklapanja braka u građanskom obliku, pa će građanski brak, u ovom kontekstu, biti u primarnom fokusu. Digitalizacija prijave namjere sklapanja braka u Hrvatskoj predstavlja izazov u prilagodbi tradicionalnih pristupa obiteljskom pravu novim digitalnim trendovima. Ključno je istražiti kako se te dvije sfere mogu uspješno integrirati, osiguravajući pritom zaštitu temeljnih pravnih i društvenih vrijednosti.

---

⁸ Vlada Republike Hrvatske, *Ministarstvo uprave predstavilo uslugu e-Prijava vjenčanja*, dostupno na: <https://vlada.gov.hr/vijesti/ministarstvo-uprave-predstavilo-uslugu-e-prijava-vjencanja/29897>.

2. ZNAČENJE INSTITUCIJE BRAKA U SUVREMENOM DRUŠTVU

U prošlosti, brak je često funkcionirao kao sredstvo povezivanja obitelji te jačanja društvenog i ekonomskog statusa. Međutim, s razvojem društava i pomicanjem naglaska na individualna prava i slobode, brak je postao više stvar osobnog izbora, povezan s ljubavlju i emocionalnom povezanošću partnera. Samim time, bračni odnos razvio se kao višeslojan i složen odnos koji se sastoji od seksualnog odnosa, emocionalne veze, pomaganja, solidarnosti, međusobnih prava i obveza bračnih drugova, osobne i imovinske naravi.⁹

U društvenom i sociološkom kontekstu, brak predstavlja instituciju koja se mijenja s vremenom, reflektirajući promjene u vrijednosnim sustavima društava.

Danas, institucija braka suočava se s izazovima koji proizlaze iz globalizacije, promjene u vrijednosnim sustavima, te sve veće prihvaćenosti različitih oblika zajednica. Suvremeni brak se više ne promatra kao nužnost za socijalnu i ekonomsku stabilnost, već kao izbor koji ovisi o osobnim preferencijama. Povećan broj razvoda, rast izvanbračnih zajednica i odgađanje sklapanja brakova ukazuju na promjene u načinu na koji pojedinci pristupaju ovoj instituciji.

Prema podacima Popisa stanovništva Hrvatske iz 2021. godine, udio neoženjenih muškaraca dosegao je 35,3% (2011. godine ta brojka iznosila je 32,1%), dok je udio razvedenih 5,8% (u 2011. godini 2,7%), što je značajno povećanje u odnosu na prethodne popise. Sličan trend zamjećuje se i među ženama, gdje se udio neudanih povećava 24,7% (2011. godine 21,9%), dok broj udanih opada s 56% u 2011. na 50,6% u 2021, a udio razvedenih žena iznosi 7,1% . Istovremeno, smanjuje se broj oženjenih i udanih osoba, dok raste broj izvanbračnih zajednica i samačkih kućanstava, koja su 2021. činila 27,8% u usporedbi sa 16% iz 1981. godine.¹⁰

Ipak, važno je istaknuti da institucija braka nosi dublju društvenu i simboličku vrijednost koja nadilazi pravni okvir. Kao temelj obitelji i društva, brak ima ulogu očuvanja zajedništva, stabilnosti i međugeneracijske solidarnosti. Stoga je potrebno voditi računa o tome da se u procesu digitalizacije pravnih instituta ne umanja značenje i važnost braka u društvu. Ne može svaki pravni institut biti idealan „kandidat“ za digitalizaciju, jer brak predstavlja više od

---

⁹ Prema: B. Rešetar, *Komentar Obiteljskog zakona – 1. Knjiga*, str. 75.

¹⁰ Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, *Raste broj razvoda i samačkih kućanstava, a najviše obitelji čini par s jednim djetetom*, dostupno na: <https://dzs.gov.hr/vijesti/raste-broj-razvoda-i-samackih-kucanstava-a-najvise-obitelji-cini-par-s-jednim-djetetom/1610>.

formalnog pravnog odnosa – on simbolizira univerzalne vrijednosti zajedništva i međusobnog povjerenja koje zaslužuju poseban status.

Kao što smo spomenuli ranije, brak u Republici Hrvatskoj definiran je kroz Ustav Republike Hrvatske. U članku 62. Ustav propisuje brak kao životnu zajednicu žene i muškarca, dok se brak i pravni odnosi u braku i obitelji uređuju zakonom. Obiteljski zakon definira brak kao zakonom uređenu životnu zajednicu žene i muškarca.¹¹

Ovom definicijom, zakon naglašava heteroseksualnu prirodu braka u hrvatskom zakonodavstvu, uz detaljno uređenje postupka sklapanja braka, prava i obveza bračnih drugova, te pitanja prestanka braka.

3. OBLICI SKLAPANJA BRAKA U REPUBLICI HRVATSKOJ

U Republici Hrvatskoj postoje dva osnovna oblika sklapanja braka: građanski brak i vjerski brak s građanskim učincima. Oba oblika su regulirana Obiteljskim zakonom, a svaki od njih ima svoje specifične procedure i zahtjeve.

Kako navodi D. Hrabar, hrvatsko obiteljsko zakonodavstvo omogućuje ženi i muškarcu izbor između građanskog i vjerskog oblika sklapanja braka. Iako pojašnjava da oba oblika imaju iste pravne posljedice, prepoznaje i određene razlike između građanskog braka i vjerskog braka s građanskopravnim učincima. Posebice razlike koje se odnose na nadležnost tijela pred kojim se brak sklapa, mjesto i način sklapanja braka te u nekim pojedinostima u postupku koji prethodi sklapanju braka, a koji se odnosi na prijavu namjere sklapanja braka.¹²

Za sklapanje braka zakonodavac zahtijeva posebnu svečanu proceduru zbog čega precizno propisuje dužnosti osoba koje namjeravaju sklopiti brak, osoba nadležnih za sklapanje i evidenciju braka.¹³ Nadalje, za postojanje i valjanost braka nije dovoljno ispuniti materijalne pretpostavke uz izjavu na sklapanje braka. Nužan je pristanak izjavljen pred nadležnim tijelom na zakonski propisan način uređen čl. 14.-22. ObZ-a.

Građanski brak, predstavlja pravni institut koji se sklapa pred nadležnim matičarom u matičnom uredu ili drugom prikladnom mjestu.

---

¹¹ ObZ., čl. 12.

¹² D. Hrabar,; A. Korać Graovac, *Obiteljsko pravo i matičarstvo*, Zagreb, 2019., str. 32.

¹³ B. Rešetar, *Komentar Obiteljskog zakona – 1. Knjiga*, str. 81.

Vjerski brak s građanskim učincima je oblik sklapanja braka u skladu s religijskim i crkvenim obredima i tradicijama određene vjerske zajednice s kojom Republika Hrvatska ima uređene pravne odnose, te mora ispunjavati odredbe Obiteljskog zakona o sklapanju braka u vjerskom obliku s građanskim učincima.

Prijava namjere sklapanja braka inicijalan je korak u procesu sklapanja braka, pri čemu matičar igra centralnu ulogu u osiguravanju da ovaj postupak bude pravilno proveden. Uloga i dužnosti matičara u procesu prijave namjere sklapanja braka je višestruka i obuhvaća niz odgovornosti koje su presudne za postojanje braka, kao i za zaštitu prava i interesa nupturijenata.¹⁴

3.1. Pretpostavke za postojanje braka

Prema odredbama Obiteljskog zakona, za postojanje braka moraju biti ispunjene tri ključne pretpostavke. Prvo, brak mogu sklopiti samo nevjesta i ženik, što znači da brak kao zajednicu mogu sklopiti isključivo osobe različita spola.

Druga pretpostavka odnosi se na slobodno i dobrovoljno izražavanje pristanka za sklapanje braka. Obje strane, nevjesta i ženik, moraju jasno i nesporno izjaviti svoju volju za ulazak u brak.

Treća pretpostavka odnosi se na oblik i postupak sklapanja braka. Kako je već navedeno, brak se može sklopiti u građanskom obliku pred matičarom ili u vjerskom obliku, uz uvjet da se pritom poštuju odredbe Obiteljskog zakona, osobito članak 13. stavak 3. i članak 20. stavci 1. i 4., koji uređuju postupak i uvjete za sklapanje braka u vjerskom obliku s građanskopravnim učincima.

U slučaju da neka od ovih pretpostavaka nije ispunjena u trenutku sklapanja braka, brak ne proizvodi nikakve pravne učinke.

3.2. Pretpostavke za valjanost braka

Prema odredbama Obiteljskog zakona¹⁵, brak se smatra valjanim samo ako su ispunjeni određeni zakonski uvjeti koji se odnose na dob, poslovnu sposobnost i sposobnost za

---

¹⁴ ObZ., čl. 14.

¹⁵ ObZ., čl. 25., 26., 27., 28.

rasuđivanje, odsutnost srodstva te nepostojanje drugog braka ili registriranog životnog partnerstva.

Punoljetnost

Prva pretpostavka za valjanost braka jest punoljetnost. Brak ne može sklopiti osoba mlađa od osamnaest godina. Iznimno, sud može u izvanparničnom postupku odobriti sklapanje braka osobi koja je navršila šesnaest godina života, ali samo ako utvrdi da je osoba mentalno i tjelesno zrela za brak te da je takva odluka u skladu s njezinom dobrobiti.

Poslovna sposobnost i sposobnost za rasuđivanje

Brak ne može sklopiti osoba koja nije sposobna za rasuđivanje. Osobe lišene poslovne sposobnosti u davanju izjava koje se odnose na osobna stanja mogu sklopiti brak uz odobrenje skrbnika. U slučaju da skrbnik odbije dati odobrenje, osoba može podnijeti prijedlog sudu za odobrenje sklapanja braka, u skladu s člankom 450. stavkom 1. Obiteljskog zakona.

Nepostojanje srodstva

Zakonom je zabranjeno sklapanje braka između krvnih srodnika u ravnoj lozi, kao i između određenih srodnika u pobočnoj lozi, naime brata i sestre, polubrata i polusestre, djece sestara i braće ili polubraće i polusestara, kao i odnose u kojima je uključeno dijete s bratom ili sestrom svojega roditelja. Ova zabrana jednako se primjenjuje na srodstvo nastalo posvojenjem.

Nepostojanje braka ili životnog partnerstva

Brak ne može sklopiti osoba koja je već u braku ili u registriranom životnom partnerstvu s osobom istog spola, sukladno posebnom propisu.¹⁶

Ove pretpostavke osiguravaju valjanost braka kao pravnog instituta i jasno definiraju uvjete koje budući bračni drugovi moraju ispuniti kako bi njihov brak bio valjan.

Uz navedene pretpostavke za valjanost braka, a sukladno zahtjevima formaliziranog postupka za njegovo sklapanje, u nastavku se razmatra postupak sklapanja vjerskog braka s građanskopravnim učincima.

---

¹⁶ Riječ je o čl. 11. *Zakona o životnom partnerstvu osoba istog spola*, Narodne novine, br. 92/14, 98/19.

3.3. Postupak sklapanja vjerskog braka s građanskopravnim učincima

Brak se u vjerskom obliku s učincima građanskoga braka sklapa pred službenikom vjerske zajednice koja s Republikom Hrvatskom o tome ima uređene pravne odnose.

Republika Hrvatska je tijekom godina sklopila ugovore s raznim vjerskim zajednicama, čime je regulirala njihov pravni status i osigurala usklađenost s načelima vjerske slobode. Ovi ugovori, među ostalim, uređuju i pitanje vjerskog braka, omogućujući da brak sklopljen pred službenicima vjerskih zajednica ima građanskopravne učinke.

Među vjerskim zajednicama s kojima su sklopljeni ugovori nalaze se Sveta Stolica, Bugarska pravoslavna crkva u Hrvatskoj, Crkva Božja u RH, Crkva cjelovitog evanđelja, Evandeoska (Pentekostna) crkva u RH, Evangelička crkva u RH, Hrvatska starokatolička crkva, Islamska zajednica u Hrvatskoj, Koordinacija židovskih općina u Hrvatskoj, Kristova crkva, Kršćanska adventistička crkva u RH, Makedonska pravoslavna crkva u RH, Protestantska reformirana kršćanska crkva u RH, Reformirana kršćanska crkva u RH, Reformirani pokret adventista sedmog dana, Savez baptističkih crkava u RH, Savez crkava "Riječ života", Savez Kristovih Pentekostnih crkava u RH, Srpska pravoslavna crkva u RH, Židovska vjerska zajednica Bet Israel u Hrvatskoj¹⁷, te s Mađarska vjerska zajednica.¹⁸

Postupak sklapanja vjerskog braka s građanskim učincima uključuje nekoliko koraka koji se odnose na oba sustava – vjerski i građanski. Vjerski brak imat će građanske učinke samo ako su ispunjeni određeni zahtjevi.

Nevjesta i ženik prije sklapanja vjerskog braka moraju od matičara pribaviti potvrdu o ispunjenju zakonskih pretpostavaka za sklapanje braka, te se mora ispoštivati rok od tri mjeseca od dana izdavanja potvrde unutar kojeg vjerski brak mora biti sklopljen.¹⁹

3.3.1. Uloga matičara u postupku sklapanja braka u vjerskom obliku s građanskopravnim učincima

Uloga matičara prilikom sklapanja vjerskog braka s pravnim učincima u Republici Hrvatskoj ključna je za osiguravanje pravne valjanosti vjerskog braka, dužnosti matičara i u ovom slučaju

---

¹⁷ D. Hrabar, A. Korać Graovac, *Obiteljsko pravo i matičarstvo*, str.39.

¹⁸ *Ugovor s Mađarskom vjerskom zajednicom*, Narodne novine, 23/25.

¹⁹ D. Hrabar, A. Korać Graovac, *Obiteljsko pravo i matičarstvo*, str. 38.

od bitne su važnosti za valjanost braka i u postupku prijave namjere sklapanja braka, te nakon sklapanja braka.

U trenutku predaje ovog rada, prijava namjere sklapanja vjerskog braka s građanskim učincima putem portala e-Građani nije dostupna kao opcija i specifične procedure za vjerski brak s građanskim učincima zahtijevaju osobni posjet matičnom uredu i vjerskoj zajednici.

Međutim, sam je postupak pojednostavljen korištenjem digitalnih alata za dio administrativnog procesa, u smislu olakšanog pribavljanja potrebne dokumentacije putem portala e-Građani, kao što su rodni listovi, potvrde o prebivalištu ili drugi relevantni dokumenti. Iako sama prijava namjere sklapanja vjerskog braka s građanskim učincima mora biti obavljena u matičnom uredu, prikupljeni dokumenti putem sustava e-Građani mogu ubrzati postupak.

Nevjesta i ženik koji žele sklopiti brak u vjerskom obliku moraju osobno posjetiti matični ured nadležan za mjesto gdje žele sklopiti brak, što je bitno jer se matična područja i područja župa, parohija i islamskih teritorijalnih okruga, odnosno drugih vjerskih zajednica nužno ne preklapaju.²⁰ Ta nepodudarnost može otežati standardizaciju postupka u digitalnom obliku i jedan je od mogućih razloga zašto prijava namjere sklapanja vjerskog braka još nije omogućena kroz sustav e-Građani.

Matičar je zadužen za provjeru pretpostavaka za sklapanje braka, provjeru dokumenata uključujući izvadak iz matice rođenih, potvrdu o slobodnom bračnom stanju, dokaz o državljanstvu (ako je potrebno), potvrdu o prebivalištu i provjeru identifikacijskih dokumenata nupturijenata kako bi potvrdio njihov identitet.

Nakon što je prijava namjere sklapanja braka zaprimljena i svi dokumenti provjereni, matičar izdaje potvrdu koja je potrebna za vjerski obred. Datum, vrijeme i mjesto sklapanja vjerskog braka dogovaraju nupturijenti sa službenikom vjerske zajednice, uz usklađivanje s zakonskim rokovima.

Jedna od bitnih uloga matičara je i pružanje pravnih informacija u smislu obavještanja nevjeste i ženika o pravnim učincima braka, njihovim pravima i obvezama kao bračnih drugova te o zakonskim posljedicama sklapanja braka, te ih informira o obvezi ovlaštenog vjerskog službenika o dostavi dokumentacije o sklapanju braka matičnom uredu kako bi se brak upisao u maticu vjenčanih.

---

²⁰ D. Hrabar, A. Korać Graovac, *Obiteljsko pravo i matičarstvo*, str. 40.

U potvrdi o ispunjenju pretpostavaka za sklapanje braka, matičar je dužan navesti da je upoznao nevjestu i ženika s osobnim pravima i dužnostima u braku, s mogućnošću uređenja imovinskih odnosa prema odredbama Obiteljskog zakona te njihove sporazumne izjave o izboru prezimena.²¹

Na dan sklapanja braka matičar ne sudjeluje tokom vjerskog obreda, već samo službenik vjerske zajednice. Nakon što je vjerski brak sklopljen, ovlaštenu vjerski službenik dužan je dostaviti potvrdu o sklapanju braka i potrebnu dokumentaciju matičnom uredu u roku od pet dana od sklapanja braka, kako bi se brak upisao u državnu maticu u roku od tri dana od primitka isprave o sklopljenom braku u vjerskom obliku.

Dužnost matičara je provjeriti dostavljenu dokumentaciju kako bi osigurao da je sve ispravno i da su ispunjeni zakonski uvjeti, pri čemu nakon provjere matičar i upisuje brak u maticu vjenčanih, i to u roku od tri dana po primitku potvrde, čime brak stječe građanske učinke.

Ovaj upis uključuje sve relevantne podatke o bračnim drugovima i datumu sklapanja braka. Odmah nakon upisa sklopljenog braka u maticu vjenčanih matičar će bračnim drugovima dostaviti izvadak iz matice vjenčanih.

Prema Zakonu o državnim maticama, vođenje državnih matica u Republici Hrvatskoj obuhvaća sustavno evidentiranje osobnih stanja građana, uključujući činjenice rođenja, sklapanja brakova i smrti.²² Ove evidencije vode se u elektroničkom obliku, a za njihovo točno i pravovremeno ažuriranje odgovorni su matičari.²³

Matičar ima važnu ulogu u osiguravanju da vjerski brak bude pravno priznat i upisan u državne matice, čime se osigurava bračnim drugovima ostvarivanje svih prava i obveza koje proizlaze iz bračnog statusa.

3.4. Postupak sklapanja braka u građanskom obliku

Sklapanje braka u građanskom obliku u nadležnosti je državnog službenika, odnosno matičara, čiji status i ovlasti uređuje Zakon o državnim maticama. Obiteljskim zakonom detaljno je propisano koje su obveze nevjeste i ženika, te matičara kroz tri stadija:

---

²¹ ObZ., čl. 20., st. 3.

²² *Zakon o državnim maticama*, Narodne novine, br. 96/93, 76/13, 98/19, 133/22, čl.1.

²³ *Ibid.*, čl. 5., st.2.

- Prijava namjere sklapanja braka i dužnosti matičara prije sklapanja braka
- Dan sklapanja braka i dužnosti matičara
- Dužnosti matičara nakon sklapanja braka

Nevjesta i ženik svoju prijavu namjeru sklapanja braka mogu osobno prijaviti matičaru. Osobna prijava namjere sklapanja braka isključuje mogućnost da nevjestu i ženika zastupa opunomoćenik ili zakonski zastupnik, jer će na taj način matičar moći sigurnije utvrditi ispunjavaju li oni pretpostavke za sklapanje braka.²⁴

Zakonodavac, međutim ne precizira znači li to isključivo osobni dolazak pred matičara ili je moguće i svoju namjeru sklapanja braka, uz sve potrebne isprave, izraziti npr. poštom, osobito ako osoba fizički nije u mogućnosti doći kod matičara, npr. zbog izdržavanja zatvorske kazne ili bolničkog liječenja pa se smatra se da njihova prijava može biti i posredna.²⁵

Ovo pitanje može se sagledati i kroz praksu Europskog suda za ljudska prava, koji je u više navrata naglasio važnost prava na brak i nužnost da države osiguraju procedure koje ga ne ograničavaju bez objektivnog razloga. U predmetu *Hamer protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (br. 7114/75, Odluka Komisije od 13. ožujka 1979.), Sud je razmatrao slučaj zatvorenika kojemu je bilo onemogućeno sklapanje braka tijekom izdržavanja kazne, te je zaključio da takvo ograničenje, bez dostatnog opravdanja, može predstavljati povredu prava. Sud je naglasio da čak i privremena zabrana može imati ozbiljne posljedice na ostvarenje prava na brak, osobito kada nije proporcionalna legitimnim ciljevima koje država želi postići. Ova odluka odražava načelo da nacionalni zakoni, iako mogu regulirati modalitete ostvarivanja prava na brak, moraju osigurati da su takve odredbe razmjerne i usklađene s temeljnim pravom pojedinca.

Još jedan slučaj Europskog suda za ljudska prava je predmet *Piotrowski protiv Poljske* (br. 8923/12, presuda od 21. ožujka 2016.) gdje se razmatrao slučaj zatvorenika kojem su vlasti otežale pravo na sklapanje braka zbog administrativnih i proceduralnih prepreka. Sud je utvrdio da takva ograničenja predstavljaju povredu članka 12. *Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda*. Slučaj naglašava potrebu za fleksibilnim pristupom državnih tijela, posebno u situacijama kada pojedinci nisu u mogućnosti osobno ispuniti proceduralne zahtjeve, čime se osigurava poštivanje njihovog prava na brak.

---

²⁴ D. Hrabar, A. Korać Graovac, *Obiteljsko pravo i matičarstvo*, str. 32.

²⁵ Ibid., str. 32.

Od srpnja 2020., i pod utjecajem digitalizacije upravnih postupaka, u Republici Hrvatskoj, postupak prijave namjere sklapanja braka također je moguć kroz uslugu e-prijava vjenčanja, omogućujući građanima korištenje online portala e-Građani za podnošenje zahtjeva.

3.4.1. Uloga matičara u postupku sklapanja braka u građanskom obliku

Matičar ima važnu ulogu u procesu prijave namjere sklapanja braka. Iako sustav e-Građani omogućuje ženiku i nevjesti lakši pristup prijavi namjere sklapanja braka, matičar ostaje ključna osoba za mnoge bitne aspekte.

Osnovne dužnosti matičara uključuju:

- **Provjeru podataka:** Matičar je i dalje odgovoran za provjeru ispravnosti i zakonitosti svih podataka dostavljenih putem portala. To uključuje provjeru identiteta podnositelja prijave, kao i ispunjenosti svih zakonskih uvjeta za sklapanje braka. Nevjesta i ženik dužni su dostaviti odgovarajuće dokumente ako ih matičar zatraži, uključujući rodne listove, dokaz o slobodnom bračnom stanju i osobne identifikacijske isprave.
- **Savjetovanje i pomoć:** Iako se prijava može podnositi i digitalno, nupturijenti mogu kontaktirati matičara putem telefona ili e-maila za pojašnjenja i pomoć u vezi s prijavom ili bilo kojim drugim pitanjima vezanim uz sklapanje braka.
- **Administrativna podrška:** Matičari su zaduženi za upravljanje digitalnim prijavama i njihovim unosom u službene evidencije. Također, oni osiguravaju da su svi proceduralni koraci pravilno poduzeti te da su sve potrebne informacije unesene u državne matice.
- **Provjera zakonskih uvjeta i sastavljanje zapisnika:** Matičar sastavlja zapisnik o prijavi namjere sklapanja braka i osigurava da su ispunjeni svi zakonski uvjeti te koordinira sve pojedinosti s nevjestom i ženikom kako bi se osiguralo nesmetano provođenje postupka sklapanja braka.

3.4.1.1. Dužnosti matičara prije sklapanja braka

Uvidom u maticu rođenih matičar utvrđuje dob nevjeste i ženika kako bi provjerio ispunjenje zakonskih uvjeta za sklapanje braka te eventualno postojanje prepreka, poput maloljetnosti ili postojanja drugog braka, a usporedbom izvadaka može ispitati i postojanje drugih bračnih smetnji ili relevantnih činjenica koje bi mogle utjecati na zakonitost sklapanja braka.

Matičar može zatražiti od nevjeste i ženika i druge isprave kako bi utvrdio postoje li prepreke za sklapanje braka. Iako je matičar dužan bez odgode upisati u državnu maticu činjenice i podatke koji su mu prijavljeni, odnosno koji sadrži akt nadležnog tijela (čl. 25. st. 2. Zakona o državnim maticama), moguće je da matičaru takvi podaci nisu dostavljeni te ih ne može niti upisati.

Ako matičar utvrdi da neka od pretpostavaka za sklapanje braka nije ispunjena, njegova je obaveza da o tome usmeno obavijesti nevestu i ženika te da o tome sastavi bilješku, koju unosi u prijavu namjere sklapanja braka koju im potom uručuje.

Nevjesta i ženik imaju mogućnost da u roku od osam dana od priopćenja o nemogućnosti sklapanja braka podnesu zahtjev za utvrđivanje ispunjavaju li pretpostavke za sklapanje braka nadležnom upravnom odjelu za opću upravu pri županijskom uredu ili Uredu za opću upravu Grada Zagreba. Kako se postupak sklapanja braka ne bi prekomjerno odugovlačio, ured je dužan u roku od petnaest dana od primitka zahtjeva, u upravnom postupku donijeti odluku o tome mogu li nevjesta i ženik sklopiti brak.

Matičar, u dogovoru s nevestom i ženikom, određuje i datum sklapanja braka i to u pravilu, u razdoblju od tridesetoga do četrdeset petoga dana od dana prijave namjere sklapanja braka.

Cijeli ovaj postupak sada je moguć i putem Interneta, gdje nevjesta i ženik popunjavanjem online obrasca mogu prijaviti namjeru sklapanja braka. U tom slučaju, cjelokupna komunikacija između matičara i nevjeste i ženika odvija se u digitaliziranom obliku bez potrebe za osobnim dolaskom i dostavom dokumentacije.

3.4.1.2. Dužnosti matičara na dan sklapanja braka

Ako su pretpostavke za sklapanje braka ispunjene, matičar provjerava osobnu nazočnost nevjeste, ženika i dva svjedoka koji moraju biti punoljetni i poslovno sposobni te otvara postupak sklapanja braka. Matičareva je dužnost osigurati da se postupak provede u skladu sa zakonom.

Ako matičar, za vrijeme čina sklapanja braka, propusti neku od zakonom mu propisanih dužnosti, to neće imati negativne posljedice za nastanak braka, osim u slučaju da nevestu i ženika nije upitao o pristanku na brak.²⁶ Međutim, kao državni službenik, matičar je podložan

---

²⁶ B. Rešetar, *Komentar Obiteljskog zakona* – 1. Knjiga, str. 37.

stegovnoj i kaznenoj odgovornosti za svoje propuste, jer je dužan osigurati da se brak sklapa na zakonit način.²⁷

Prema članku 33. Zakona o državnim maticama, matičar je odgovoran i za točno i pravilno vođenje državnih matice te za poduzimanje radnji u zakonom propisanim rokovima. Neizvršavanje ovih obveza smatra se teškom povredom službene dužnosti.

Prema Kaznenom zakonu, ako matičar omogući sklapanje braka suprotno zakonskim odredbama koje propisuju pretpostavke za postojanje i valjanost braka, može mu se propisati kazna zatvora do tri godine.²⁸

Pravilo je da se brak sklapa u službenoj prostoriji, to je najčešće dvorana predviđena za sklapanje braka u sjedištu općine, županije ili grada. Iznimno, na prijedlog nevjeste i ženika a po odluci matičara, brak se može sklopiti i na drugom prikladnom mjestu.²⁹

Zakonom je utvrđeno da se brak sklapa na svečan način uz obvezu matičara da prigodnim govorom istakne značenje braka, te da upozna nevjestu i ženika s odredbama ObZ-a, o njihovim pravima.

Brak je sklopljen nakon što nevjesta i ženik izjave svoj pristanak, a dužnost matičara je objaviti da je između žene i muškarca sklopljen brak. Sklopljeni brak matičar će upisati u maticu vjenčanih, te odmah nakon upisa sklopljenog braka u maticu vjenčanih matičar će bračnim drugovima uručiti izvadak iz matice vjenčanih.³⁰

3.4.1.3. Dužnosti matičara nakon sklapanja braka

Nakon sklapanja braka, matičar je dužan bez odgode upisati činjenicu sklapanja braka u maticu vjenčanih, te sve relevantne podatke. Unosi se datum i mjesto sklapanja braka, podaci o nevjesti i ženiku (ime, prezime, OIB, datum rođenja, državljanstvo), kao i podaci o svjedocima.

Ako je brak sklopljen na posebnom mjestu ili pod posebnim okolnostima (npr. na temelju sudske odluke), to se također bilježi.

---

²⁷ B. Rešetar, *Komentar Obiteljskog zakona – 1. Knjiga*, str. 37.

²⁸ *Kazneni zakon*, Narodne novine, br. 125/11, 144/12, 56/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21, 114/22, 114/23, 36/24, čl.168.

²⁹ *Pravilnik o mjerilima za određivanje iznosa naknade za sklapanje braka izvan službene prostorije*, Narodne novine, br. 36/2020, čl. 3.

³⁰ ObZ., čl.19., st. 6. i 7.

Ženi, mužu i svjedocima, matičar omogućuje potpis u maticu vjenčanih, te se potom i sam potpisuje i izdaje izvadak iz matice vjenčanih kao službeni dokument koji potvrđuje da je brak sklopljen i evidentiran u matici vjenčanih.

O činjenicama upisanim u državnu maticu vjenčanih izdaju se potvrde i izvaci iz državnih matice. Izvadak iz matice vjenčanih predstavlja službeni dokument koji sadrži podatke koji su upisani u državne matice do vremena izdavanja izvotka.³¹

Osim osnovnih informacija o ženiku i nevjesti, izvadak uključuje i podatke, poput datuma i mjesta sklapanja braka te svih eventualnih bilješki relevantnih za taj upis. Izvadak se izdaje na zahtjev stranke i ima širu uporabu u pravnim i administrativnim postupcima.

S druge strane, vjenčani list je potvrda o činjenici sklapanja braka i predstavlja ispravu trajne vrijednosti te sadrži osnovne podatke o braku, poput identiteta nevjeste i ženika te datuma i mjesta sklapanja braka. Obično služi kao osnovni dokaz o braku, primjerice prilikom prijave bračnog statusa ili u svrhu ostvarivanja određenih prava.

Matičar je dužan osigurati da se podaci o sklopljenom braku proslijede nadležnim tijelima, kao što su:

- Matična evidencija rođenih - Ako osoba nakon sklapanja braka promijeni prezime, matičar mora ažurirati podatke u matici rođenih te proslijediti te izmjene drugim nadležnim evidencijama.
- Evidencija prebivališta i osobnih dokumenata (za ažuriranje osobnih iskaznica i drugih dokumenata).
- Porezna uprava (ako se bračni status odražava na porezne olakšice).

Ako nevjesta, ženik ili oboje odluče promijeniti prezime prilikom sklapanja braka, matičar unosi tu promjenu u odgovarajuće registre, poput državne matice rođenih i državne matice vjenčanih.

Dokumenti vezani uz postupak sklapanja braka, poput prijave namjere sklapanja braka, bilješki o provjerama i kopija isprava, arhiviraju se u skladu s propisima.

---

³¹ *Zakon o državnim maticama*, čl. 42.

Arhivska dokumentacija može poslužiti kao dokaz u slučaju pravnih sporova ili zahtjeva za izvodima i uvjerenjima, kao što su sporovi oko utvrđivanja osobnog statusa ili imovinskopravni sporovi.

Nakon sklapanja braka, matičar može izdavati izvratke, potvrde ili druge dokumente iz matice vjenčanih na zahtjev bračnih drugova ili njihovih zakonskih nasljednika, pravnih zastupnika, nadležnih tijela te drugih osoba koje dokažu pravni interes.

Podaci o sklopljenim brakovima dostavljaju se državnim uredima za statistiku radi izrade demografskih i socijalnih analiza.

4. PRIJAVA NAMJERE SKLAPANJA GRAĐANSKOG BRAKA PUTEM E-PRIJAVE

Usluga e-Prijave namjere sklapanja braka je razvijena na temelju iskustva s prijavom usluge e-Novorođenče s ciljem pojednostavljenja i modernizacije administrativnih postupaka. Predstavljena u srpnju 2020. godine, ova usluga omogućuje nevjesti i ženiku da prijave namjeru sklapanja braka putem internetskog sustava e-Građani.³²

Jedna od novosti koju donosi e-Prijava uključuje integraciju plaćanja upravnih pristojbi putem sustava e-Pristojbe, čime se proces prijave u potpunosti digitalizira.³³

Uvođenjem usluge e-Prijava vjenčanja putem sustava e-Građani, postupak prijave za sklapanje braka postao je jednostavniji i brži u odnosu na prethodni, tradicionalni način. Prije nego je e-Prijava postala dostupna, nevjesta i ženik su morali osobno posjetiti matični ured kako bi podnijeli prijavu. S novom uslugom, prijava se može obaviti online, čime se eliminira potreba za fizičkim odlaskom u ured, što uvelike štedi vrijeme i olakšava cijeli postupak.

---

³² Ministarstvo pravosuđa i uprave Republike Hrvatske, "*e-Prijava vjenčanja – uvjeti korištenja*," dostupno na: <https://mpudt.gov.hr/e-prijava-vjencanja/22204>. Prema službenim informacijama, za korištenje usluge e-Prijave vjenčanja, mladenci moraju ispuniti sljedeće preduvjete: (1) Vjerodajnica značajne razine sigurnosti – primjerice mToken ili podaci za internetsko bankarstvo registrirani u sustavu e-Građani. (2) Otvoren Osobni Korisnički Pretinac (OKP) – oba buduća bračna druga moraju imati aktivan OKP kako bi mogli pregledati, nadopuniti i potvrditi prijavu. (3) Građanstvo i punoljetnost – usluga je namijenjena punoljetnim državljanima Republike Hrvatske koji žele sklopiti brak u građanskom obliku.

³³ Ministarstvo pravosuđa i uprave Republike Hrvatske, e-Prijava vjenčanja, dostupno na: <https://mpudt.gov.hr/istaknute-teme-11/e-prijava-vjencanja/22204>.

Osim što omogućava lakšu dostupnost, usluga e-Prijava vjenčanja također donosi veću fleksibilnost jer nupturijenti mogu podnijeti prijavu kad god im to odgovara, bez potrebe za prilagođavanjem radnom vremenu matičnog ureda.

Iako je ovaj sustav osmišljen s ciljem pojednostavljenja administrativnog dijela procesa, treba napomenuti da se i dalje očekuje osobna prisutnost na samom vjenčanju, a prijava preko interneta samo skraćuje birokratske procedure.

4.1. Proces prijave namjere sklapanja braka putem e-prijave

Prijavu namjere sklapanja braka putem e-Prijave vjenčanja započinje ili ženik ili nevjesta, te je moguće imati samo jednu aktivnu prijavu za sklapanje braka.

Usluga e-Prijava vjenčanja u prvoj fazi omogućava nevjesti i ženiku, punoljetnim državljanima Republike Hrvatske, da prijave sklapanje braka u građanskom obliku u službenoj prostoriji³⁴ u Hrvatskoj 30 do 45 dana unaprijed, putem Interneta.³⁵

U sklopu prijave osoba koja je inicirala prijavu odabire i termin za vjenčanje, te unosi osobne podatke unutar online obrasca, pri čemu se podaci iz službenih evidencija ne mogu mijenjati.

Također je potrebno unijeti i osobne podatke o drugom bračnom drugu (OIB i ime i prezime), te odabir prezimena nakon sklapanja braka i podatke o svjedocima.

Tek nakon popunjavanja prijave, ista će biti dostupna drugom nupturijentu koji ga može pregledati, dopisati podatke, otkazati ili potvrditi.

Nakon potvrde od strane ženika i nevjeste, prijava dolazi na odobrenje u nadležni matični ured prema nadležnom mjestu za sklapanja braka, a matični ured ima 48 sati za potvrdu prijave ili njeno odbijanje.

---

³⁴ Prema *Pravilniku o mjerilima za određivanje iznosa i namjeni naknade ostvarene za sklapanje braka izvan službene prostorije*, čl.2. st.1, službene prostorije za sklapanje braka određuju se tako što župan za svoju županiju, odnosno gradonačelnik Grada Zagreba, donose posebnu odluku kojom se određuju službene prostorije za sklapanje braka.

³⁵ Ministarstvo pravosuđa i uprave Republike Hrvatske, e-Prijava vjenčanja, dostupno na: <https://mpudt.gov.hr/e-prijava-vjencanja/22204>.

Samim time, upotrebom novih tehnologija, omogućeno je nevjesti i ženiku olakšanu prijavu namjere sklapanja braka bez fizičkog dolaska u ured, olakšava komunikaciju, omogućava bržu dostavu potvrdi i obavijesti nevjesti i ženiku.

Matičar je odgovoran za zaprimanje prijave za sklapanje braka koje se podnose elektroničkim putem. Nakon zaprimanja e-Prijave, matičar provjerava dostavljenu dokumentaciju. Ova provjera uključuje potvrđivanje identiteta budućih bračnih drugova, njihove dobi, slobodnog bračnog stanja i drugih zakonskih uvjeta koje moraju ispuniti za sklapanje braka.

Matičar također utvrđuje jesu li ispunjeni svi zakonski uvjeti, uključujući provjeru eventualnih zapreka za sklapanje braka, poput postojećeg braka, bliskog srodstva ili postojanja pravomoćne sudske odluke o djelomičnom ili potpunom lišenju poslovne sposobnosti. Matičar može provjeriti postojanje pravnih zapreka putem službenih evidencija i dokumentacije koju stranka dostavlja.

Ženik i nevjesta mogu pratiti status prijave u aplikaciji e-Prijava vjenčanja.

Svi dokumenti potom se šalju ženiku i nevjesti u Osobni korisnički pretinac (OKP). Matičar prijavu može i odbiti, ako je prijava odbijena, ženik i nevjesta će u OKP dobiti poruku s razlogom odbijanja te s uputama za daljnje postupanje.

Uloga matičara u procesu sklapanja braka putem e-Prijave je stoga sveobuhvatna i uključuje niz odgovornosti koje osiguravaju da proces bude zakonit, efikasan i transparentan.

Iako e-prijava donosi brojne prednosti, kao što su ušteda vremena i lakša dostupnost, važno je napomenuti da brak ostaje institucija od društvene, pravne i ekonomske važnosti koja zahtijeva ozbiljan pristup. Osobni kontakt s matičarom značajan je za mnoge parove jer matičar često ima savjetodavnu ulogu, pomažući nevjesti i ženiku razumjeti pravne, društvene i emocionalne aspekte braka. Brak nije samo pravna zajednica već i temelj obitelji, koja ima ključnu ulogu u društvu, a njegovo sklapanje treba reflektirati trajnu namjeru i odgovornost.

Sociološki gledano, brak nosi simboličku težinu kao čin obveze i početak zajedničkog života, što se može izgubiti ako postupak u budućnosti postane isključivo digitalan. Ekonomski, brak ima izravne posljedice na prava i obveze bračnih drugova, uključujući pitanja imovine, nasljeđivanja i uzdržavanja, koja zahtijevaju pažljivo razmatranje. Osim toga, osobna prisutnost može pomoći paru da shvati važnost zajedničkog donošenja odluka i odgovornosti, posebno u kontekstu dugoročnih obveza.

Digitalni postupak svakako pojednostavljuje administrativni aspekt, ali osobna interakcija sa službenikom može dodatno potvrditi namjeru sklapanja braka kao ozbiljnog čina, a ne samo formalnosti. Time se osigurava da nupturijenti budu svjesni društvenih, pravnih i ekonomskih dimenzija braka, čime se doprinosi stabilnosti ove institucije u širem društvenom kontekstu.

4.2. Namjera zakonodavca za uvođenje e-usluge prijave vjenčanja

Jedan od glavnih razloga za modernizaciju upravnih procesa je potreba za povećanjem učinkovitosti. Tradicionalni administrativni postupci često su spori i skloni greškama, posebno kada se oslanjaju na papirnate dokumente i ručne obrade. Uvođenjem digitalnih tehnologija, kao što su automatski sustavi za obradu podataka i online usluge, uprave mogu brže i preciznije obraditi zahtjeve, smanjiti birokraciju i omogućiti građanima da obave poslove s manje poteškoća.

Namjera zakonodavca kod uvođenja e-Prijave za namjeru sklapanje braka je modernizacija i poboljšanje upravnih procesa kako bi se uskladili sa suvremenim tehnološkim trendovima i potrebama građana.

Uvođenje digitalnih tehnologija u ove procese donijelo je brojne prednosti, međutim kao i svaka inovacija sa sobom donosi i niz izazova. Efikasnost i učinkovitost, kada se radi o instituciji koja ima snažne tradicionalne vrijednosti, kao što je brak, nije nužno i najvažniji aspekt koji se treba uzimati u obzir.

Sklapanje braka mnogo je više od administrativnog postupka. On predstavlja fundamentalnu gradivnu jedinicu obitelji i društva i kao takav zahtjeva poštivanje tradicije i iskazivanje ozbiljnosti prilikom namjere sklapanja, što se može očitovati i u potrebi da se nevjesta i ženik osobno pojave pred matičarom i iskažu svoju namjeru. Također uloga matičara prilikom procesa može odigrati važnu ulogu, te se ne smije minimizirati.

U konačnici, matičar i dalje ima ključnu ulogu u osiguravanju zakonitosti i pravilnosti prilikom procesa prijave namjere sklapanja braka, ali način na koji obavlja te zadatke značajno se modernizirao i prilagodio digitalnom dobu. Ova tranzicija zahtijeva od matičara da se prilagodi novim tehnologijama i načinima rada, te da ostane ažuran s tehnološkim inovacijama.

To ukazuje na potrebu balansiranja između modernizacije i uvođenja tehnologije u proces sklapanja braka i prepoznavanja njegove bitne društvene vrijednosti, koja zahtjeva određenu formu i ima važnu sociološku komponentu.

5. PRIRODNI NESKLAD IZMEĐU OSNOVNIH POLAZIŠTA OBITELJSKOG PRAVA I TRENDA DIGITALIZACIJE

Pravo na sklapanje braka jedno je od temeljnih ljudskih prava koje države imaju obvezu omogućiti svim građanima koji ispunjavaju propisane uvjete. To pravo proizlazi i iz međunarodnih pravnih standarda, uključujući *Opću deklaraciju o ljudskim pravima*, *Europsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda* i *Povelju Europske unije o temeljnim pravima*.

Prirodni nesklad između osnovnih polazišta obiteljskog prava i trenda digitalizacije može se shvatiti kao suprotstavljanje temeljnih principa i vrijednosti obiteljskog prava s izazovima koje donosi digitalizacija.

Obiteljsko pravo tradicionalno se temelji na ljudskom aspektu i osobnom kontaktu, uključuje pravni formalizam i rituale koji imaju simboličku važnost te se fokusira na zaštitu privatnosti i osjetljivih podataka pojedinaca i obitelji, te na inkluzivnosti i jednakom pristupu za sve građane.

Digitalizacija može igrati ključnu ulogu u poboljšanju dostupnosti i učinkovitosti ovog prava, ali je nužno da ne stvara administrativne, društvene ili tehnološke prepreke koje bi pojedincima otežale ostvarivanje njihovih prava. Posljedice digitalizacije mogu biti:

- Smanjenje osobnog kontakta između građana i matičnih ureda može utjecati na percepciju formalnosti i važnosti, ne samo čina sklapanja braka, nego i važnosti matičara u tom procesu.
- Digitalizacija može dodatno potaknuti shvaćanje braka kao puke administrativne formalnosti. Ako proces postane previše pojednostavljen i "automatiziran", postoji mogućnost da brak izgubi svoj dublji simbolički i društveni značaj, postajući tek još jedna transakcija u nizu digitalnih usluga.
- Digitalizacija smanjuje potrebu za zajedničkim angažmanom nevjeste i ženika u formalnim procesima, što može smanjiti i osjećaj odgovornosti među bračnim drugovima.
- Ubrzana digitalizacija često ne ostavlja dovoljno prostora za razmatranje posljedica koje bi mogla prouzrokovati digitalizacije određenih upravnih postupaka, kao što je prijava namjere sklapanja braka i njihovu važnost u pogledu specifičnih kulturnih, povijesnih i društvenih aspekata.

Smatram da je digitalizacija, u dijelu koji se odnosi na administrativne postupke vezane uz brak, poput podnošenja prijave i vođenja evidencija, i korisna i neizbježna. Međutim važno je da digitalizacija ne dovede do potpunog ukidanja fizičke prisutnosti nevjeste i ženika prilikom sklapanja braka, što bi moglo imati snažne posljedice na značenje braka kao institucije u društvu.

Iako se u ovom trenutku može činiti malo vjerojatno, različiti čimbenici mogu utjecati na potpunu digitalizaciju postupaka sklapanja braka, kao što je to primjer s Ukrajinom koja je odobrila eksperimentalni projekt koji omogućuje potpuno online sklapanje braka putem državne aplikacije Diia. Ova inicijativa posebno je korisna za vojnike i parove razdvojene ratom. Proces uključuje podnošenje prijave putem aplikacije, sklapanje braka putem videopoziva s matičarom te digitalno potpisivanje potvrde o braku.³⁶

Hoće li se takva praksa u Ukrajini zadržati i nakon završetka rata, tek ćemo vidjeti, dok će se dugoročne posljedice ovakvog načina sklapanja brakova na društvo moći sagledati tek kroz godine koje dolaze. Pitanje koje se pritom nameće jest hoće li takav oblik digitalizacije neminovno zaživjeti i u drugim europskim državama u narednim godinama, uključujući i Hrvatsku, kao logičan korak u pravcu daljnjeg razvoja e-uprave i modernizacije administrativnih postupaka.

Nabrojani aspekti prirodnog nesklada sugeriraju potrebu za pažljivim balansiranjem između prednosti digitalizacije i očuvanja temeljnih vrijednosti i principa obiteljskog prava. Pravne reforme i tehnološki napredak moraju biti usklađeni kako bi se osiguralo da digitalizacija doprinosi, a ne narušava, dobrobit pojedinaca i obitelji. Digitalizacija može ponuditi mnoge prednosti u smislu učinkovitosti i pristupačnosti, ali istovremeno mora biti implementirana na način koji poštuje i čuva osnovne ljudske vrijednosti, privatnost i sigurnost podataka te inkluzivnost i pravnu jednakost.

U suštini, nesklad između osnovnih načela obiteljskog prava i trenda digitalizacije predstavlja složen izazov koji zahtijeva pažljivo uravnoteženje između tradicionalnih vrijednosti, pravnih normi i tehnoloških inovacija.

---

³⁶ "Online marriage via Ukraine's Diia state app approved," EU4Digital, dostupno na: <https://eufordigital.eu/online-marriage-via-ukraines-diia-state-app-approved/>.

6. ZAKLJUČAK

Prijava namjere sklapanja braka je kroz povijest služila kao važan mehanizam za osiguranje javne transparentnosti i pravne sigurnosti u procesu sklapanja brakova.

Povijesno gledano, regulacija braka često je bila usmjerena na sprječavanje tajnih brakova (*matrimonia clandestina*), koji su se sklapali bez znanja ili odobrenja nadležnih institucija. Katolička crkva je nastojala spriječiti takve brakove proglašavajući ih nepostojećim, čime je osiguravala da brak bude valjan samo ako je sklopljen u skladu s propisanim kanonskim normama. Slično tome, u razdoblju socijalističke kodifikacije, zakonodavac je uvođenjem obvezne građanske forme braka želio onemogućiti sklapanje brakova isključivo pred službenicima vjerskih zajednica, smatrajući ih prijetnjom pravnom poretku i društvenim vrijednostima tog vremena.³⁷

Dakle, kroz povijest, ovaj postupak je evoluirao kako bi odgovorio na promjenjive društvene i pravne potrebe, ali je uvijek zadržao svoju temeljnu funkciju zaštite interesa svih uključenih strana.

Iako digitalizacija donosi brojne prednosti u smislu pristupačnosti i pojednostavljenja procesa u javnoj upravi, važno je zadržati određene tradicionalne vrijednosti i pristupe koje društvo kao cjelina vrednuje već stoljećima.

Dok je digitalizacija snažan alat za povećanje učinkovitosti i ekonomičnosti u postupcima koji se provode periodično, poput obnove osobnih dokumenata, postupak sklapanja braka zahtijeva poseban pristup.

Brak podrazumijeva osnivanje institucije od izuzetne društvene važnosti i sjedinjenje osnovnih društvenih vrijednosti kroz socioekonomsku zajednicu dvoje ljudi. Kao takav, proces sklapanja braka zahtijeva određenu ozbiljnost, koja se može očitovati kroz fizičku nazočnost prilikom utvrđivanja namjere sklapanja braka kako bi se jasno izrazila namjera stvaranja jedne takve zajednice.

Bitno je uzeti u obzir da je proces digitalizacije prvenstveno usklađen s očekivanjima novijih generacija, posebice generacija koje nadolaze a koje ne poznaju svijet prije globalizacije i interneta, te s druge strane erodiranjem tradicionalnih vrijednosti.

---

³⁷ N. Hlača, „*Forma sklapanja braka u Republici Hrvatskoj od 'liberalizma' do 'katolicizma' i natrag*“, 2006., str. 1061.

U Hrvatskoj je sve manje sklopljenih brakova (1975. godine, bilo je 36 034 sklopljenih brakova, dok je 2017, godine ta brojka pala na 20 31) ³⁸, iako u kontekstu Europske unije možemo reći da spadamo pod tradicionalnije zemlje, u usporedbi sa skandinavskim zemljama.³⁹ Digitalizacija neće povećati broj sklopljenih brakova, ali ide u skladu s novim trendovima i smjenom vrijednosti koje na brak ne gledaju više kao na doživotnu životnu zajednicu već samo na jednu od zajednica kojima će pristupiti tokom svog života.

---

³⁸ Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, *Statistički ljetopis Republike Hrvatske 2018.*, Zagreb, prosinac 2018., str.113.

³⁹ EVS (2022): *European Values Study 2017: Integrated Dataset (EVS 2017)*. GESIS Arhiv podataka, Köln. ZA7500, doi:10.4232/1.13897.

7. LITERATURA

KNJIGE I ČLANCI

1. Hrabar, D., Korać Graovac, A., *Obiteljsko pravo i matičarstvo*, Narodne novine, Zagreb, 2019.
2. Rešetar, B., *Komentar Obiteljskog zakona – 1. Knjiga*, Zagreb, 2022.
3. Hlača, N., *Forma sklapanja braka u Republici Hrvatskoj od "liberalizma" do "katolicizma" i natrag*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 76, br. 4, 2006., str. 1059-1071.

PROPISI

1. *Ustav Republike Hrvatske*, Narodne novine br. 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14.
2. *Obiteljski zakon*, Narodne novine br. 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23.
3. *Kazneni zakon*, Narodne novine br. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21, 114/22.
4. *Zakon o državnim maticama*, Narodne novine br. 96/93, 76/13, 98/19, 133/22.
5. *Pravilnik o mjerilima za određivanje iznosa naknade za sklapanje braka izvan službene prostorije*, Narodne novine, br. 154/14.
6. *Ugovor s Mađarskom vjerskom zajednicom*, Narodne novine, 23/25.

SLUŽBENE PUBLIKACIJE I IZVORI

1. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, *Statistički ljetopis Republike Hrvatske 2018.*, Zagreb, prosinac 2018.
2. EVS (2022): *European Values Study 2017: Integrated Dataset (EVS 2017)*. GESIS Arhiv podataka, Köln. ZA7500, doi:10.4232/1.13897.

MEĐUNARODNI DOKUMENTI

1. *Opća deklaracija o ljudskim pravima*, usvojena i proglašena na Općoj skupštini Ujedinjenih naroda rezolucijom br. 217(III), 10. prosinca 1948.
2. *Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda*, Rim, 4. studenoga 1950.
3. *Povelja Europske unije o temeljnim pravima*, Narodne novine – Međunarodni ugovori, br. 14/2012.

SUDSKA PRAKSA

1. Europski sud za ljudska prava, *Piotrowski protiv Poljske*, br. 8923/12, presuda od 21. ožujka 2016.
2. Europski sud za ljudska prava, *Hamer protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 7114/75, Odluka Komisije od 13. ožujka 1979.

MREŽNI IZVORI

1. Institut društvenih znanosti Ivo Pilar: Dr. sc. Inga Tomić-Koludrović: Ne možemo govoriti o kraju braka kao institucije (19.5.2022.), dostupno na: <https://www.pilar.hr/2022/05/dr-sc-inga-tomic-koludrovic-ne-mozemo-govoriti-o-kraju-braka-kao-institucije-19-5-2022/>
2. Vlada Republike Hrvatske: Ministarstvo uprave predstavilo uslugu e-Prijava vjenčanja, dostupno na: <https://vlada.gov.hr/vijesti/ministarstvo-uprave-predstavilo-uslugu-e-prijava-vjencanja/29897>
3. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske: Raste broj razvoda i samačkih kućanstava, a najviše obitelji čini par s jednim djetetom, dostupno na: <https://dzs.gov.hr/vijesti/raste-broj-razvoda-i-samackih-kucanstava-a-najvise-obitelji-cini-par-s-jednim-djetetom/1610>.
4. Ministarstvo pravosuđa i uprave Republike Hrvatske: e-Prijava vjenčanja, dostupno na: <https://mpudt.gov.hr/istaknute-teme-11/e-prijava-vjencanja/22204>
5. "Online marriage via Ukraine's Diia state app approved," EU4Digital, dostupno na: <https://eufordigital.eu/online-marriage-via-ukraines-diia-state-app-approved/>